

Riistatiheikköjä talousmetsiin

Talousmetsien latvusmassa, kannot ja pienpuu ovat jatkossa yhä halutumpaa kauppatavaraa, kun bioenergian käyttö kasvaa. Kuinka lisääntyvä energiapuun korjuu muuttaa talousmetsiä metsäkanalintujen elinympäristönä? Millä keinoilla metsänomistaja voi yhdistää energiapuun myymisen ja metsäkanalintujen elinympäristövaatimuksista huolehtimisen?

○ Energiapuusta on muodostumassa uusi selkeä tuote metsätalouteen. Suomen uusiutuvan energian lisäämistavoite nostaa metsähakkeen vuotuisen käytön 13–14 miljoonaan kiintokuutiometriin vuonna 2020. Tämä tarkoittaa nykyhetken käyttö määrään reilua kaksinkertaistamista kymmenessä vuodessa.

Puuta korjataan energiakäyttöön sekä nuorista metsistä että uudistushakkuualoilta.

Uudistushakkuualoilta korjataan kaadettujen puiden oksia ja latvuksia sekä kantoja. Nuorista metsistä korjataan energiakäyttöön pieniläpimittaista puustoa. Korjuu voidaan toteuttaa kokopuunkorjuuna, jolloin korjataan myös oksat sekä latvukset tai normaali-hakkuuna, jolloin oksat karsitaan ja latva katkaistaan.

Uusien toimenpiteiden laajamittaisella toteutuksella on vaikutuksia metsäluonnon monimuotoisuuteen, talousmetsien ravinnetalouteen ja vesistöihin. Energiapuunkorjuu muuttaa talousmetsiä myös kanalintujen elinympäristönä.

– Tärkeimmät seuraukset metsäkanalinnuille ovat varvuston heikkeneminen kannonoston seurauksena sekä riski, että nuorten metsien puuston rakenne yksipuolistuu energiapuuharvennusten seurauksena, sanoo metsäkanalintuasiantuntija ja metsä-

kanalintujen hoitosuunnitelmatyöstä vastaava projektipäällikkö Arto Marjakangas Metsähallituksesta.

– Valtaosa metsäkanalinnuista elää talousmetsissä ja lintukantojen elinvoimaisuus riippuu paljolti siitä, miten talousmetsiä hoidetaan, Marjakangas toteaa.

Edistystä metsäkanalintujen elinympäristönhoidossa

Metsäkanalintujen elinolosuhteisiin alettiin kiinnittää huomiota metsätaloudessa 1990-luvulla. Nykykäytännöllä suuri osa tavallisista talousmetsistä on kehittymässä edeltäneitä vuosikymmeniä paremmaksi elinympäristöksi metsäkanalinnuille ja monet metsolle, teerelle ja pyylle tärkeät piirteet ovat yleistymään päin.

Esimerkiksi hakkuisiin liittyvä arvokkaiden elinympäristöjen turvaaminen säästää tärkeitä poikue- ja ruokailuelinympäristöjä, kuten puronvarsia ja reheviä korpia.

Hakkuualueille jätettävät säästöpuut tarjoavat kanalinnuille ravintoa ja suojaa. Metsäkanalintuja hyödyttää esimerkiksi koivu- ja

Nuoren metsän energiapuuharvennus ratkaisee, millainen elinympäristö metsäkanalinnuille tulevaisuudessa on.

Riistatiheikkö nuorena kasvatusmetsässä. Tiheikköjen lisäksi riistan viihtyvyyttä ja muuta metsäluonnon monimuotoisuutta tuetaan energiapuuharvennuksissa jätettävillä säästöpuilla.

leppäryhmien, haapojen sekä hakomispuiden säästäminen hakkuissa ja taimikonhoidossa.

Myös harvennushakkuiden toteutuksia osataan tarvittaessa suunnitella ”metsäkanalinnun silmin”. Tuloksena on päästy todistamaan metson soidinten käynnistymisiä uusissa paikoissa hiljattain harvennetuissa metsiköissä.

Energiapuunkorjuun seuraukset hallintaan

Energiapuunkorjuulla ei haluta viedä pohjaa metsäkanalintujen elinympäristöjen hoidossa tapahtuneelta myönteiseltä kehitykseltä. Tämä käy ilmi energiapuunkorjuuta koskevista Hyvän metsänhoidon suosituksista, jotka uudistettiin metsätalouden kehittämiskeskus Tapijon vetämässä projektissa keväällä 2010. Suositusten laadintaan osallistui 25 keskeistä metsä- ja energia-alan toimijatahoa.

Suosituksiin on määritelty energiapuun korjuuseen soveltuvat ja soveltumattomat kohteet. Kelvollisilla korjuukohteilla toimintaa ohjataan joukolla suosituksia, joita toteuttamalla korjuussa voidaan minimoida ei-toivottuja seurauksia metsäluonnolle.

Riistalle tiheikköjä nuoriin metsiin

Tärkeimpänä uutena metsäkanalintuja hyödyttävänä toimenpiteenä Tapijon suositus esittelee riistatiheikköjen jättämisen nuorten metsien energiapuuharvennuksissa. Riistatiheiköt ovat alikasvoskuusten ja muun puuston muodostamia tiheikköjä. Niitä jätetään hakkuissa suoja- ja kasvupaikoiksi kanalinnuille ja muulle riistalle.

Luonnonhoidon seurannan asiantuntija

Martti Kuusinen Tapiosta kertoo, että riistatiheikköjen jättäminen nähdään käytännöllisenä ja kustannustehokkaana keinona vaikuttaa positiivisesti riistan elinympäristöön.

– Harvennettavasta metsiköstä löytyy yleensä helposti sellaisia pienialaisia kohtia, joissa tiheikköjen jättämisestä ei varsinaisesti koidu metsätaloudellisia kustannuksia, tai se on teknis-taloudellisestikin arvioituna järkevä ratkaisu.

Suositus sovitaa yhteen erilaisia tavoitteita. Toisaalta kiinnitetään korjuun laadun näkökulmasta huomiota kuvioiden ennakoraivaukseen eli ”näkemäraivaukseen”. Toisaalta raivaus suositellaan toteutettavaksi niin, että tiheikköillä turvataan riistan tarvisen suojan säilyminen.

Uudistusalojen energiapuunkorjuussa on riistan kannalta tärkeää jättää tietty osa kannoista korjuun ulkopuolelle, jolloin metsäkanalinnuille tärkeän mustikan maavarsistoa säily rikkoontumatta. Myös uudistushakkuissa säästetyt riistatiheiköt suositellaan rajattavaksi kannonoston ulkopuolelle.

Metsänomistaja päättää

Metsäalan toimijat nojautuvat laajalti Tapijon suositukseen, mutta niiden toteuttamisesta päättää metsänomistaja. Erityisesti nuoren metsän energiapuuharvennuksessa ratkaistaan, millaisena metsäkanalintuelinympäristönä metsä jatkaa kasvuaan useiden vuosikymmenten ajan.

Siksi metsästysmahdollisuuksista kiinnostuneiden maanomistajien kannattaa varmistaa energiapuunkorjuun toteuttajalta, että metsäkanalintujen elinympäristön vaalimisen keinot ovat hallussa. ●

Tapio suosittelee riistatiheikköjä talousmetsiin

- Energiapuuharvennuksen yhteydessä on suositeltavaa jättää hakkuualueelle muutamia riistatiheikköjä.
- Riistatiheiköt ovat alikasvoskuusten ja muun puuston muodostamia tiheikköjä. Niiden koko vaihtelee muutaman alikasvoskuusen ryhmästä noin aarin kokoihin laikkuihin.
- Riistatiheikköjen jättäminen on tärkeää ottaa huomioon kaikissa metsänkäsittelyn vaiheissa, erityisesti silloin, kun ennen energiapuuharvennusta tehdään metsäkoneenkuljettajan työtä nopeuttava näkemäraivaus.
- Tiheikköissä voi olla kasvatettavan puulajin lisäksi alikasvoskuusia ja monipuolista lehtipuustoa sekä pensaita. Monimuotoisuudelle arvokkaat puut ja pensaat säästetään raivauksessa ja hakkuussa. Kasvatettava puusto voidaan harventaa normaaliin kasvatustiheyteen.
- Luontevia tiheikköjen sijoituspaikkoja ovat esimerkiksi pienialaiset soistumat, kalliokot, suon ja kankaan vaihtumisvyöhykkeet ja ylipäättään metsikön reunaosat.

Hyvän metsänhoidon suositukset

ENERGIAPUUN KORJUU JA KASVATUS

TAPIO

Tapijon suositusten tavoite on tarjota tutkittuun tietoon ja käytännön tuntemukseen perustuva käytännöllinen ehdotus siitä, miten metsiä hoidetaan kun tavoitteena on metsänomistajalle kannattava ja kestävä metsätalous. Opasta voi tilata osoitteesta www.tapio.fi/tapionkauppa.